

נפרדנו כך / לאה גולדברג
 נפרדנו כך. היטב, היטב חרה לי.
 הערפל בינינו כחומה.
 זאת הטיפה שעל ידי נותרה לי
 טיפת סגריר ודאי היא, לא דמעה.
 לדור הזה הבכי הוא כלימה,
 הוא לא יבכה על אהבה גוססת.
 ביום הדין ובלילות החסד
 אדיש וגא הוא לא יוריד דמעה.
 נפרדנו כך הרחוב המה, המה.
 דחפני איזה הלך, ומנגד
 הערפל תלוי כהינומה.
 מאין בלבי חדווה חוגגת?
 אולי, בכל זאת, זו הייתה דמעה.

השיר "נפרדנו כך" הוא סנטת אהבה (השיר מורכב מ-13 שורות מחולקות ל-4 בתים: (2,3,4,4).
 סונטה = ארבע עשרה שורות של הסונט מסודרות, בדרך כלל, בארבעה בתים. מהם שניים בני ארבע שורות
 כל אחד (קוורטט), ושניים - בני שלוש שורות כל אחד (טרצט). החלוקה לבתים מתבטאת גם במתכונת
 החריזה. בסונטים רבים ישנו, לקראת הסיום, מפנה חד מהמהלך המחשבתי או הרגשי שפותח לאורך השיר עד
 לאותה נקודה. לעתים חלקו הראשון של הסונט (4+4 השורות הראשונות) מעלה בעיה כלשהי, ואילו חלקו השני
 (6 השורות האחרונות) מציע את פתרונה.

השיר – לירי.

תהליך ההשתנות של הראיה הלירית נעשה עקב ההשתנות ההלך הנפשי של האני (הדובר בשיר).
 מצבה של הנפש הדוברת יקבע עפ"י זיהוי הטיפה. אם כטיפת סגריר ואם כדמעתו של האהוב.
 "הדמעה" היא מוטיב מרכזי בשיר. בדמעה עושה דרכה "מלא דמעה" בראשיתו ועד: "לזו הייתה דמעה"
 בסופו. שינוי זה מעיד על תהליך ההשתנות בשיר.
 ***חשוב לשים לב שהמילה "דמעה" משובצת בתוך הביטוי של לבטים ושיקול דעת (ודאי, אולי)

בית א

"נפרדנו כך." – הדגש על הנקודה.
 היה זה ביום סתיו סגרירי. "היטב חרה לי". איזכור מספר יונה: היטב חרה לך?
 נפרדנו כך. קביעת עובדה. מה משמעות ה"כך"?
 כיצד הייתה הפרידה? – כך, סתם כך, ללא סיבה?
 וזו הסיבה לתגובתה: "היטב חרה לי".
 הפרידה הותירה אחריה חרון (ולא כאב) משום שהייתה ללא דמעות, ללא הבעת רגשות. קם והלך.
 "זו הטיפה שעל ידי נותרה לי - טיפת סגריר ודאי היא לא דמעה".
 מאחר והפרידה הייתה פתאומית, ללא דמעות, הרי שלדעתה מקור הדמעה היא ביום הסגריר ולא
 הפרידה. הרגשת הכעס לאחר הפרידה היא שגרמה לראיה האובייקטיבית של הטיפה כטיפת סגריר ולא
 דמעה.
 - הדוברת שקועה בעולמה, כועסת על אובדן אהובה, על מות האהבה.
 כדי להמחיש את הכעס על הפרידה היא משתמשת בדימוי: "הערפל בינינו כחומה".

מקור הערפל:

1. אובייקטיבי – הפרידה נעשתה ביום סגריר והערפל הוא תופעה שכיחה במזג אוויר שכזה. כאן מדובר בערפל ממש.
2. ערפל כמטאפורה. לטשטוש, חוסר בהירות. הפרידה גרמה לחיץ, חומה אטומה, יציבה, בלתי עבירה החוצצת ביניהם.
 ולכן היא אומרת בוודאות שהדמעה מקורה לא בבכי אלא במזג האוויר.
זו סיבת כעסה: קם והלך בצורה פתאומית ללא כל מילת הסבר, ללא בכי, ולכן לדעתה הטיפה מקורה בגשם ולא בבכי.

בית ב

"לדור הזה הבכי הוא כלימה / הוא לא יבכה על אהבה גוססת."
 בבית הזה ישנה זהות בין האהוב לבני דורו המסבירה מדוע הוא לא בוכה.
 עמדתה הנחרצת בבית הראשון מאבדת מנחרצותה מבית זה ואילך, זה דרוש לה לשכנע עצמי (לאחר תגובת הכעס באה הרגיעה) – לניחום. ואולי גם פתח לתקווה.
 היא מבינה שבעייתה האישית היא בעיית הדור כולו.
 הסיבה אינה היעדר רגשות, אלא הפנמתם ועצירת הבעתם שהם מנהג הדור.

המעבר מבית א' לבית ב' היא על בסיס הדמעה המתרחבת לכדי בכי.

בית ג' "נפרדנו כך"

- -שוב חוזרת על קביעה זו, אלא שמבחינה רגשית חל בינתיים שינוי בעקבות ההרהורים שבבית ב'. מה מקור השינוי?
- "הרחוב המה, המה" – כנראה שהמיית הרחוב וההמון הוציאו את הדוברת מהסתגרותה בעולמה הפנימי והיא נפתחת שוב אל העולם שמסביבה שהוא כמנהגו נוהג. מכאן ואילך – בעייתה נראית אחרת בעיניה. "מאין בלבי חדווה חוגגת?"
- משפט זה מביע את שיא השינוי שחל במשוררת. החדווה החוגגת עומדת מול האהבה הגוססת. "הערפל בינינו כחומה" הופך ל- "ומנגד הערפל תלוי כהינומה".
- -באמצעות הדימוי ניתן לראות את השינוי המהותי שחל בהתייחסות הסובייקטיבית של הדוברת אל הערפל.
- בבית הראשון הערפל שימש כחיץ, אטום קר ורטוב ובלתי ניתן לחדירה כחומה. ואילו בבית השלישי הוא תלוי מנגד, מרחוק, והוא שקוף, בהיר ואוורירי כהינומה.
- **חשוב להדגיש שגם הינומה היא מחיצה – אולם מחיצה מקרבת, מקשרת ומרמזת על נישואין שמקורה ביום סגריר.
- מסקנתה: החלטיותה לגבי הדמעה בבית הראשון מתחלפת במסקנה אחרת – "אולי בכל זאת זו הייתה דמעה".

לסיכום

תיאור החוויה ותהליכיה.
במצב נפשי דחוס של פרידה בלא טעם ובלא תכלית נאחזת האישה בפירוט פיזי טיפה, עליה היא משליכה את מחשבותיה.
הכל תלוי בבירור מהותה של הטיפה אם כטיפת סגריר או כדמעה.
יחסה אל הטיפה בבית הראשון כשכעסה היה תוצאה של הדיכאון והריקנות הנפשית ולכן החליטה שהטיפה מקורה ביום סגריר.
אחר-כך מתגנב ספק בלבה: "אולי בכל זאת זו הייתה דמעה" – מלמד על התאוששות ותיקווה. אם הוא הישיר דמעה (בנשיקת היד לפרידה) הרי אין הוא אדיש וגא שלא יוריד דמעה על אהבה גוססת (כמו בני דורו). אכפת לו. כואב לו ועל-כן יש תקווה מחודשת ואולי גם חופה – עובדה זו היא המקור לחדווה בלבה.

דרכי עיצוב

א. מבנה – קשר בין צורה ותוכן

- השיר בנוי משני חלקים המתייחסים לפרידה.
- החלק הראשון מביע אכזבה וכעס על הפרידה, ואילו החלק השני מבטא תקווה לחידוש הקשר.
- הרעיון בא לידי ביטוי באמצעות האמצעים המבטאים רעיון זה:
 1. החזרה המשולשת על המילה "דמעה" בסופי הבתים (היא לא דמעה, יוריד דמעה, הייתה דמעה) – כחרוז מבריח, מדגישים את הדומיננטיות של הצליל אָה בשיר כולו, ומדגישים את הקשר בין הצורה (חרוז) לתוכן.
 - * בחלקו הראשון יוצר ה: "אָה" את האווירה הפסימית שבשיר וכך הן מתאימות להלך הנפש המבוטא בחלק זה.
 - חומה-דמעה, כלימה-דמעה.
 - בחלק השני ה"אָה" הופך להיות אופטימי וחוגג וכמוהו גם המילים החורצות "אָה" – בחלק זה הינומה, דמעה.
 2. היעדר המילה דמעה מן הבית השלישי מלמד על השינוי החיובי שחל בה (גישה חיובית לפרידה).
 3. הדמעה – המעבר מבית א' לבית ב' היא על בסיס הדמעה המתרחבת לצורך של בכי.
 4. הקשר בין שני החלקים בשיר נעשה באמצעות החזרה המדויקת של המשפט "נפרדנו כך". – מילים אלה מבטאות את מצבה בשני זמנים שונים. האחד מיד לאחר הפרידה – כעס חרוני. השני מלמד על השינוי שחל בה בעקבות הרהוריה בבית השני.
 5. העימות בין שני החלקים לגבי מהותה של הטיפה. בחלק הראשון הטיפה מקורה ביום סגריר – לא דמעה (בית א'). בבית ד' "אולי בכל זאת זו הייתה דמעה".

ב. מוטיב הדמעה לגלגוליו

מוטיב זה הוא מרכזי בשיר המבטא את הלך הנפש של הדוברת מכעס חרוני מיד לאחר הפרידה ועד תקווה וחדווה בלב לאור הסיכוי שהקשר יתחדש בסוף השיר.

ג. מטאפורה

ערפל – ערפל ממש הנוצר עקב שינויי מזג-האוויר.

ערפל – כמטאפורה לטשטוש, חוסר בהירות, המבטאים את מצבה של הדוברת מיד לאחר הפרידה.

ד. דימוי

"כחומה" – החיץ ביניהם לאחר הפרידה היה ממשי, אטום ובלתי עביר כחומה.
"כהינמה" – בד דק ואוורירי, מלמד על תקוות המשורר לחידוש הקשר שיוביל לנישואין.